

Obrazloženje Prijedloga Pravilnika o visini i načinu plaćanja naknade

Hrvatski Sabor u prosincu 2009. godine donio je Zakon o elektroničkim medijima („Narodne novine“ broj 153/09 – dalje ZEM), usklađen s Direktivom 2007/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća Europe od 11. prosinca 2007. kojom je izmijenjena i dopunjena Direktiva Vijeća 89/552/EEZ o usklađivanju određenih odredbi propisanih zakonom, uredbom ili upravnim postupkom u državama članicama vezano uz pružanje audiovizualnih medijskih usluga (SL L 332, 18.12.2007.).

Uz postojeće nakladnike radija i televizije ZEM-om su uvedene nove kategorije pružatelja medijskih usluga, i to: člankom 19. pružatelji usluga na zahtjev te člankom 79. pružatelji medijskih usluga koji dobivaju dopuštenje za satelitski, internetski, kabelski prijenos i druge dopuštene oblike prijenosa audiovizualnog i/ili radijskog programa. Pružatelji usluga na zahtjev i pružatelji audiovizualnih medijskih usluga koji koriste satelit, internet, kabel i druge dopuštene oblike prijenosa audiovizualnog i/ili radijskog programa uz ispunjavanje programskih obveza, koje je identično kao i za nakladnike radija i televizije, nemaju obvezu plaćanja naknade za koncesiju i naknade za korištenje radijske frekvencije.

U Republici Hrvatskoj, izuzev Hrvatske televizije, trenutno posluju četiri (4) nakladnika televizije na nacionalnoj razini koji objavljuju šest (6) programa. Na regionalnoj i lokalnoj razini posluje dvadeset jedan (21) nakladnik koji objavljuje dvadeset dva (22) programa. Ukupnim svojim djelovanjem značajno pridonose razvoju medijskog pluralizma i gospodarstva zapošljavajući 1113 radnika i ostvarivši u 2011. ukupni prihod od 725.132.164,00 kuna.

Osim toga, u Hrvatskoj u ovom trenutku, izuzev Hrvatskog radija, posluju tri (3) nakladnika radija na nacionalnoj razini. Na regionalnoj i lokalnoj razini posluje sto pedeset (150) nakladnika koji objavljuju sto pedeset dva (152) programa. Zapošljavajući 998 radnika u 2011. prihodovali su 270.206.254,94 kuna.

Poslovanje radijskih i televizijskih nakladnika, u posljednjih nekoliko godina značajno je obilježilo smanjenje prihoda od oglašavanja, koji je njihov glavni izvor prihoda. Osim ukupnog smanjenja prihoda bitno je navesti da su televizijski nakladnici u 2011. ostvarili gubitak od 62.660.530,00 kuna, a da je pozitivno poslovalo samo deset (10) nakladnika lokalne odnosno regionalne televizije te ostvarili dobit od 5.416.148,00 kuna

Vijeće za elektroničke medije je na temelju Zakona o elektroničkim medijima donijelo Pravilnik o obvezi, visini i načinu plaćanja naknada („Narodne novine“, broj 46/10) kojim je dotadašnji pravilnik dopunjen tako da je omogućio raspisivanje i naplatu naknade za koncesiju za opće i specijalizirane televizijske kanale čime je omogućen i dodatni prihod za proračun Republike Hrvatske. Također su uvedene i dodatne kategorije kako bi iznos naknada za koncesije bio što bolje prilagođen broju stanovnika na području koncesije.

Očitujući se o spomenutom Pravilniku na zahtjev NUT-a (Nezavisna udruga televizija), Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja u svojim mišljenjima (17. studenoga 2011. Klasa: 031-02/2011-01/141, Urbroj: 580-05-11-58-03 i 26. rujna 2012. Klasa: 034-08/12-01/078, Urbroj: 580-07/23-2012-003) upozorava „(...) na potrebu poštivanja načela tržišnog natjecanja pri čemu je važno osigurati da na određenom mjerodavnom tržištu sudjeluju svi ravnopravno i pod jednakim uvjetima (...)“. Pri tome ističe da je „(...) uvidom u politiku informacijskog društva i medija EU te relevantne stručne studije koje se bave i pitanjima tržišnog natjecanja u području dodjele koncesija odnosno dopuštenja za radio i televizijsko emitiranje i relevantnih naknada, uočila da iako one ne daju jednoznačne odgovore ističu potrebu dobrobiti društva kao optimuma kojeg treba postići konvergencijom usluga elektroničkih medija, uvažavajući pri tom načela tržišnog natjecanja i slobodan izbor za potrošače između različitih servisa, tehnologija i sadržaja. U tom smislu, u okruženju brzo razvijajućih

tehnologija na ovom području, tržišta emitiranja televizijskog programa postaju sve kompetitivnija, a naknade i razlike u visini naknade sve će više biti predmetom ocjene u smislu načina njihovog određivanja, a posebno u smislu njihove opravdanosti, proporcionalnosti i transparentnosti (...).

U skladu s ovim očitovanjem Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja važno je navesti i neke općenite odredbe iz Direktive 2007/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća Europe.

U odnosu na vrijeme donošenja Pravilnika o obvezi, visini i načinu plaćanja naknada („Narodne novine“, broj 46/10), Republika Hrvatska je dovršila proces digitalizacije kojim je omogućen pristup i pokretanje većeg broja novih televizijskih programa nakladnika u zemaljskom emitiranju. Broj osoba koje gledaju televizijske programe zemaljskim putem u odnosu na one koji ih prate putem naplatnih sustava (Pay TV) bez obzira na tehnologiju (kabel, IPTV, satelit) pao je sa 75, koliko je iznosio prije početka digitalizacije, na 60 posto. Na taj način gledatelji sve više prate hrvatske programe koji se prenose isključivo putem kabela, interneta i satelita, ali isto tako i strane programe koji su u međuvremenu u glavnom prevedeni na hrvatski jezik i uključuju oglašavanje prilagođeno hrvatskom tržištu. Tako dolazi do dodatne fragmentacije i smanjenja gledanosti i slušanosti radijskih i televizijskih programa nakladnika koji su dostupni bez naplate (*free to air*) što rezultira dodatnim smanjenjem njihovih prihoda od oglašavanja.

Iz dostupnih podataka o stanju u drugim europskim zemljama razvidno je da u većini zemalja nakladnici ne plaćaju naknadu za koncesiju, a u većini ni naknadu za korištenje radijske frekvencije. Nakladnici od kojih nacionalni zakoni stavljaju određene obveze u smislu proizvodnje programa takve naknade ne plaćaju pod komercijalnim uvjetima ili je pak riječ o zanemarivim iznosima s osnova njihovih ukupnih prihoda.

Uzevši u obzir sve navedene činjenice, Vijeće za elektroničke medije mišljenja je da bi radi smanjivanja razlika u obvezama koje postoje između nakladnika radija i televizije i ostalih pružatelja audio i audiovizualnih medijskih usluga trebalo značajno promijeniti Pravilnik kako bi se usluga klasičnog radijskog i televizijskog emitiranja učinila kompetitivnijom, te kako bi na određenom mjerodavnom tržištu sudjelovali ravnopravnije u odnosu na ostale pružatelje ovih usluga.

Predloženim promjenama Pravilnika na transparentniji i ravnomjerniji načina bi se odredili iznosi naknada za koncesiju. Prijedlog je da se na svakih 50.000 stanovnika na koncesijskom području plaća iznos od 500,00 kuna računajući da je broj stanovnika kvalitetno mjerilo za određivanje stvarne mogućnosti ostvarivanja gospodarske djelatnosti koja se pruža određenom nakladniku. Pri tome treba naglasiti da svaki nakladnik plaća izravno ili neizravno i naknadu za korištenje radijske frekvencije sukladno Pravilniku o plaćanju naknada za pravo uporabe adresa, brojeva i radiofrekvencijskog spektra koja je također prihod Državnog proračuna Republike Hrvatske. Predloženim Pravilnikom također se nastojalo poštivati i načelo razmjernosti pa bi tako udio naknade za koncesiju prestao za većinu nakladnika biti dominantan trošak u poslovanju.

Nacrtom prijedloga Pravilnika o visini i načinu plaćanja naknada Agencija za elektroničke medije, također, se odrekla dijela prihoda vezanih za dostavu natječajne dokumentacije i za dostavu ponude na javni natječaj. Naime trenutno važećim Pravilnikom dostava natječajne dokumentacije plaća se u iznosu od 5% od godišnje naknade za koncesiju za određeno područje, a dostava ponude na javni natječaj u iznosu od 10% od godišnje naknade za koncesiju. Primjenjujući sadašnje odredbe pravna ili fizička osoba koja želi sudjelovati na javnom natječaju za davanje koncesije na području Republike Hrvatske u obvezi je platiti =22.500,00 kuna za dostavu natječajne dokumentacije odnosno =45.000,00 kuna za dostavu ponude na javni natječaj (ukupno =67.500,00 kuna). Dok će ta obveza izmjenom pravilnika iznositi u ukupnom iznosu =3.100,00 kuna odnosno =100,00 kuna za dostavu natječajne dokumentacije te 3.000,00 kuna za dostavu ponude na javni natječaj.